

ความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ Awareness of Research Ethics among Education Graduate Students

ธัญชัช วิภัติภูมิประเทศ¹
Thuntuch Viphathumphiprathes

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความตระหนักในจริยธรรมการวิจัย และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 285 คน ซึ่งเลือกอย่างเจาะจงจากคณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัฐ 2 แห่ง และมหาวิทยาลัยเอกชน 1 แห่งในกรุงเทพฯ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุด้วยวิธี Stepwise

ผลการวิจัย พบว่า 1) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยในภาพรวมที่ระดับค่อนข้างสูง (Mean= 4.32, S.D.= 0.44) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยในระดับค่อนข้างสูงทุกขั้นตอน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยได้ดังนี้ ขั้นก่อนดำเนินงานวิจัยสูงสุด (Mean= 4.43, S.D.= 0.53) รองลงมา คือ ขั้นระหว่างดำเนินงานวิจัย (Mean= 4.32, S.D.= 0.47) และขั้นหลังดำเนินงานวิจัย (Mean= 4.24, S.D.= 0.46) และ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ได้แก่ ผลการเรียน การรับรู้เรื่องการส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย และประสบการณ์การเรียนรู้จริยธรรมการวิจัย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้สามารถร่วมกันพยากรณ์ความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้ร้อยละ 48.7

คำสำคัญ: จริยธรรมการวิจัย/ ความตระหนัก/ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา/ คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the levels of graduate students' awareness of research ethics; and 2) to study the factors influencing their awareness of research ethics. A survey was conducted by means of questionnaires given to 285 graduate students who were purposively selected from three faculties of education of 2 public and 1 private universities in Bangkok. Descriptive statistics and stepwise multiple regression analysis were used to analyze the data collected.

The results indicated that: 1) Overall, they had a slightly high level of awareness of research ethics (Mean= 4.32, S.D.= 0.44). When considering their awareness of research ethics in each step of research process, it was found that they had a slightly high level of awareness of research ethics in all steps by the highest level of research ethics awareness was before conducting research (Mean= 4.43, S.D.= 0.53), followed by during conducting research (Mean= 4.32, S.D.= 0.47)

¹ ดร., อาจารย์ประจำหมวดวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

and after conducting research (Mean= 4.24, S.D.= 0.46). 2) 48.7% of the variance in their awareness of research ethics could be predicted from the combination of three factors: grade point averages, perceptions of promoting research ethics, and learning experiences of research ethics.

Keywords: Research Ethics/ Awareness/ Graduate Students/ Faculty of Education

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์และเป็นปัจจัยสำคัญของคุณภาพบัณฑิตตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2554, หน้า 64) สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งต้องผ่านกระบวนการทำวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์ รวมถึงการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้คุณธรรมจริยธรรมที่สำคัญประการหนึ่ง นั่นคือ "จริยธรรมการวิจัย"

จริยธรรมการวิจัย มีความเกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนของการวิจัย ตั้งแต่การวางแผนโครงการวิจัย การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย การเลือกกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ผล และการเผยแพร่ผลการวิจัย (บุปผา ศิริรัมย์, 2548) นอกจากนี้ เป็นที่ยอมรับกันว่า ผลการวิจัยมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ หากงานวิจัยมีความเที่ยงตรงและนำเสนอสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ก็จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การที่จะให้ได้มาซึ่งงานวิจัยที่ดีมีคุณภาพนั้น นอกจากการดำเนินตามระเบียบวิธีวิจัยอย่างมีคุณภาพแล้ว จริยธรรมหรือจรรยาบรรณของนักวิจัยก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะมีส่วนช่วยให้งานวิจัยมีคุณภาพด้วย (สภานักวิจัยแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

จากความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมการวิจัยดังกล่าว จึงจำเป็นที่นักวิจัยรวมถึงนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งต้องทำวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์ก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา ฟังตระหนักถึงประเด็นดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อที่จะทำให้ผู้วิจัยและงานวิจัยมีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับอย่างไต่ดี จากการศึกษาของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพทั่วไป ส่วน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมการวิจัยโดยเฉพาะในประเทศไทยยังมีจำนวนไม่มากนัก ซึ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมการวิจัย (Abdolmohammadi & Baker, 2007; Becker & Ulstad, 2007; Choudhury, et al., 2012; El-Dessouky, et al., 2011; Fisher, et al., 2009; Lofstrom, 2012) ได้ข้อค้นพบว่า ความรู้และความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของบุคคลนั้นเป็นผลมาจากปัจจัยต่างๆ ได้แก่ เพศ อายุ ผลการเรียน ระดับการศึกษา การรับรู้เรื่องการส่งเสริมจริยธรรมการวิจัยของภาควิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย และประสบการณ์การเรียนรู้หรือการฝึกอบรมจริยธรรมการวิจัย นอกจากนี้จากการศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมการวิจัยที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์ที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในระดับปริญญาเอกของไทยและสหรัฐอเมริกา (Joungtrakul & Allen, 2012) พบว่า วิทยานิพนธ์ของไทยสะท้อนให้เห็นถึงการขาดความรู้ความเข้าใจ รวมถึงความตระหนักในการใช้จริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำจรรยาวิชาชีพวิจัยและแนวทางปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (2555) และจริยธรรมการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (ชาย โปธิสิตา, 2547; บุปผา ศิริรัมย์, 2548; เบญจมา ยอดดำเนิน-แอ็ดติง, 2553; ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ ฉัตรภรณ์, 2549) ประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวทางในการศึกษาความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ก่อนดำเนินการวิจัย ระหว่างดำเนินการวิจัย และหลังดำเนินการวิจัย นอกจากนี้ ยังศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษากลุ่มนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน เนื่องจากคณะดังกล่าวเป็นสาขาวิชาที่จะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลหรือทำการวิจัยเชิง

ทดลองกับคนในการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ รวมถึงเป็นวิชาชีพที่จะต้องทำวิจัยอย่างต่อเนื่องเมื่อจบการศึกษาไปแล้ว และที่สำคัญคือ เป็นวิชาชีพที่ควรยึดถือจริยธรรมการวิจัยเพื่อนำไปใช้สอนและเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ลูกศิษย์ต่อไป สุดท้ายแล้วงานวิจัยนี้จะมีมุ่งสู่การให้ข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมจริยธรรมการวิจัยให้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้อย่างเหมาะสม ในฐานะที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้งานวิจัยมีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของประชาคมวิจัยทั้งในประเทศและระหว่างประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ผลการเรียน ระดับการศึกษา การรับรู้เรื่องการส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย และประสบการณ์การเรียนรู้อจริยธรรมการวิจัย

นิยามศัพท์

1. นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน
2. ความตระหนักในจริยธรรมการวิจัย หมายถึง ระดับความสำนึกหรือการให้ความสำคัญต่อหลักปฏิบัติปฏิบัติที่ดีในการทำวิจัย (วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์) ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งวัดได้จากการตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้
 - 2.1 ก่อนดำเนินงานวิจัย: เขียนโครงการวิจัยด้วยความรอบคอบเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างองค์ความรู้/การแก้ปัญหา มีความเป็นกลางทางวิชาการ มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะทำวิจัยให้สำเร็จและได้มาตรฐานทางวิชาการและการวิจัย ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอก่อนลงมือเขียน

โครงการวิจัย ให้เกียรติและอ้างอิงถึงนักวิชาการเจ้าของข้อมูล/แหล่งที่มาของข้อมูล ออกแบบงานวิจัยอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

2.2 ระหว่างดำเนินงานวิจัย: ไม่มีอคติในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การวิจัยและกลุ่มตัวอย่าง ใช้เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างถูกต้อง ไม่มีอคติในการเก็บรวบรวมข้อมูล/วิเคราะห์ข้อมูล/ให้ข้อเสนอแนะ รักษาความลับของกลุ่มตัวอย่าง ปฏิบัติต่อกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาด้วยเมตตาธรรมและป้องกันอันตราย มีมาตรการรักษาข้อมูลติดตามและทบทวนการดำเนินงานวิจัยเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ ขอรับคำยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการเก็บข้อมูล ให้อิสระแก่กลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมหรือถอนตัวจากการวิจัย นอกจากนี้ ยังรวมถึงประเด็นการประพฤติผิดจริยธรรมการวิจัย (Misconduct) ได้แก่

2.2.1 การคัดลอกผลงานหรือแอบอ้างความคิดเห็นของผู้อื่นมาเป็นของตน หรือการลอกเลียนวรรณกรรม (Plagiarism) ไม่ว่าจะนำมาเพียงทั้งหมดหรือบางส่วน หรือนำเอามาทำใหม่ด้วยตนเอง โดยมีการแก้ไข ดัดแปลง หรือปรับปรุงใหม่ แล้วเสนองานประหนึ่งว่าเป็นของตน โดยปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกให้ชัดเจน ทำให้บุคคลอื่นเข้าใจผิดว่าเป็นของตน

2.2.2 การปกปิด บิดเบือน แก้ไขข้อมูลหรือกระทำการใดๆ ในกระบวนการวิจัยและการรายงานผลการวิจัยที่ทำให้ผิดไปจากความเป็นจริง เพื่อให้เป็นไปตามข้อสรุปที่ตนต้องการ หรือเพื่อหลีกเลี่ยงที่จะนำเสนอตามความเป็นจริง

2.2.3 การเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวหรือความลับของกลุ่มตัวอย่าง (บุคคลที่เป็นอาสาสมัครหรือยินยอมเข้ารับการวิจัย) โดยไม่ได้รับคำยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้เกิดผลกระทบต่อกลุ่มตัวอย่าง และรวมถึงการไม่ระมัดระวังในการนำเสนอผลงานวิจัยที่ทำให้สามารถคาดเดาตัวบุคคลที่กล่าวถึงได้

2.3 หลังดำเนินงานวิจัย จัดทำรายงานผลการวิจัยที่มีความชัดเจนและมีข้อมูลหรือหลักฐานสนับสนุนเพียงพอ ทำลายแบบสอบถามหรือลบไฟล์ข้อมูลบันทึกเสียงสัมภาษณ์เมื่อเขียนรายงานผลการวิจัยเสร็จ ให้เกียรติและอ้างอิงถึงนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูลที่นำมาใช้ในรายงานผลการวิจัย แสดงความ

ขอบคุณผู้สนับสนุนงานวิจัยในกิตติกรรมประกาศ ไม่ส่งบทความวิจัยเรื่องเดียวกันไปยังวารสารมากกว่า 1 แห่ง โดยหวังเพิ่มโอกาสในการได้รับการตีพิมพ์มากขึ้น ไม่ควรเขียนบทความวิจัยเพื่อเผยแพร่โดยแบ่งย่อยเป็นหลายเรื่องเกินความเหมาะสม แต่อาจทำได้หากมีเนื้อหาเหมือนกันไม่เกินร้อยละ 10 และต้องไม่ใช่ตารางหรือภาพประกอบเดียวกัน การแสดงความรับผิดชอบต่อผลกระทบที่อาจเกิดจากการนำเสนอผลงานวิจัยสู่สาธารณะ

3. ผลการเรียนรู้ หมายถึง เกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

4. ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งแบ่งเป็นระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก

5. การรับรู้เรื่องการส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย หมายถึง ระดับการรับรู้เรื่องการส่งเสริมจริยธรรมการวิจัยที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้รับจากภาควิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งเป็นการรับรู้เรื่องการมีนโยบายที่ชัดเจนด้านการส่งเสริมการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์อย่างมีจริยธรรม การรับรู้เรื่องการกำหนดบทลงโทษอย่างชัดเจนเมื่อมีการทำผิดจริยธรรมการวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ และการรับรู้เรื่องการผลิตผลงานวิจัยที่อยู่บนพื้นฐานจริยธรรมการวิจัยที่เป็นสากล

6. ประสพการณ์การเรียนรู้จริยธรรมการวิจัย หมายถึง ระดับประสพการณ์ที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้เรียนรู้เนื้อหาจริยธรรมการวิจัย ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแบ่งเป็นประสพการณ์การเรียนรู้ในชั้นเรียน ประสพการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ประสพการณ์การฝึกอบรม และประสพการณ์การได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านกลุ่มตัวอย่าง นิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน ในกรุงเทพฯ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

2. ด้านตัวแปร ตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ผลการเรียนรู้ ระดับการศึกษา การรับรู้เรื่อง

การส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย และประสพการณ์การเรียนรู้จริยธรรมการวิจัย สำหรับตัวแปรตาม คือ ความตระหนักในจริยธรรมการวิจัย ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในงานวิจัยคือ นิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชนในกรุงเทพฯ ในปีการศึกษา 2556 ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเก็บข้อมูลจากนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทั้งในระดับปริญญาโทและเอก คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัฐและเอกชนในกรุงเทพฯ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane โดยกำหนดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มไว้ที่ร้อยละ 5 ซึ่งมีจำนวน 358 คน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นจำนวน 285 คน หรือคิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 80 โดยแบ่งเป็น นิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาคณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 96 คน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 124 คน และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 65 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ชาย โปธิสิตา, 2547; ธิปัตย์ โสถถาวรณ, 2553; นุปผา ศิริศรีคม, 2548; เบญจจา ยอดดำเนิน-แอ็ดติง, 2553; ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ ฉัตรภรณ์, 2549; สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2555; Abdolmohammadi & Baker, 2007; Becker & Ullstad, 2007; Choudhury, et al., 2012; El-Dessouky, et al., 2011; Fisher, et al., 2009; Lofstrom, 2012) เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การรับรู้เรื่องการส่งเสริมจริยธรรมการวิจัยของภาควิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย ตอนที่ 3 ประสพการณ์การเรียนรู้จริยธรรมการวิจัย และตอนที่ 4 ความตระหนักในจริยธรรมการวิจัย ทั้งนี้ คำถามในตอน 2 -

4 มีลักษณะเป็นการแสดงระดับความคิดเห็นโดยแบ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ซึ่งพบว่า มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 นอกจากนี้ ผู้วิจัยทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ที่ระดับ 0.89

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ระดับความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษา ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์ประเมินและความหมาย ดังนี้ 1.00-1.50 (ต่ำ) 1.51-2.50 (ค่อนข้างต่ำ) 2.51-3.50 (ปานกลาง) 3.51-4.50 (ค่อนข้างสูง) และ 4.51-5.00 (สูง)

3.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษา ใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุด้วยวิธี Stepwise (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยในภาพรวมที่ระดับค่อนข้างสูง (Mean= 4.32, S.D.= 0.44) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักศึกษามีความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยในชั้นก่อนดำเนินงานวิจัยสูงสุด (Mean= 4.43, S.D.= 0.53) รองลงมา คือ ชั้นระหว่างดำเนินงานวิจัย (Mean= 4.32, S.D.= 0.47) และชั้นหลังดำเนินงานวิจัย (Mean= 4.24, S.D.= 0.46) สรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

ความตระหนักในจริยธรรมการวิจัย	Mean	S.D.	ความหมาย
ก่อนดำเนินงานวิจัย	4.43	0.53	ค่อนข้างสูง
ระหว่างดำเนินงานวิจัย	4.32	0.47	ค่อนข้างสูง
หลังดำเนินงานวิจัย	4.24	0.46	ค่อนข้างสูง
ภาพรวม	4.32	0.44	ค่อนข้างสูง

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์

จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยปัจจัยซึ่งเป็นตัวแปรอิสระมี 6 ตัวแปร คือ เพศ (X_1) อายุ (X_2) ผลการเรียน (X_3) ระดับการศึกษา (X_4) การรับรู้เรื่องการส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย (X_5) และประสบการณ์การเรียนรู้จริยธรรมการวิจัย (X_6) ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุที่ใช้การคัดเลือกตัวแปรด้วยวิธี Stepwise พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษามี 3 ปัจจัย ได้แก่ ผลการเรียน (X_3) การรับรู้เรื่องการส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย (X_5) และประสบการณ์การเรียนรู้จริยธรรมการวิจัย (X_6) ($p <$

0.01) โดยทั้ง 3 ปัจจัยดังกล่าวร่วมกันพยากรณ์ความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาได้ร้อยละ 48.7 (ดังตารางที่ 2) ซึ่งสามารถเขียนสมการพยากรณ์ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.23 + 0.73(X_3) + 0.27(X_5) + 0.03(x_6)$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบมาตรฐาน

$$\hat{Z}_y = 0.40(Z_{x3}) + 0.35(Z_{x5}) + 0.15(Z_{x6})$$

ทั้งนี้ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการพยากรณ์มากที่สุดคือ ผลการเรียน ($\beta = 0.40$) รองลงมา คือ การรับรู้เรื่องการส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย และประสบการณ์การเรียนรู้จริยธรรมการวิจัย ($\beta = 0.35, 0.15$ ตามลำดับ)

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

ตัวแปร	B	S.E.	β	t	p-value
ผลการเรียน (X_3)	0.73	0.08	0.40	8.42	0.000
การรับรู้เรื่องการส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย (X_5)	0.27	0.03	0.35	7.62	0.000
ประสบการณ์การเรียนรู้จริยธรรมการวิจัย (X_6)	0.03	0.01	0.15	3.37	0.001
Constant = 0.23	$R^2 = 0.492$	Adjusted $R^2 = 0.487$	F = 90.86	p-value = 0.000	

อภิปรายผล

1. จากข้อค้นพบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัฐและเอกชนในกรุงเทพฯ มีความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยในภาพรวมที่ระดับค่อนข้างสูง สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาให้ความสำคัญเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยในกระบวนการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ของหลักสูตร ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของธิดาธิปไตย โสเดศวร (2553) ที่พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน มีจริยธรรมการวิจัยในภาพรวมที่ระดับค่อนข้างสูง

อย่างไรก็ดี งานวิจัยนี้พบว่า ความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษามีแนวโน้มที่ลดลงตามลำดับขั้นตอนของการทำวิจัย ดังเห็นได้จากนักศึกษาให้ความสำคัญต่อจริยธรรมการวิจัยในขั้นตอนก่อนดำเนินงานวิจัยมากที่สุด รองลงมา คือ ขั้นระหว่างดำเนินงานวิจัย และขั้นหลังดำเนินงานวิจัยตามลำดับ กล่าวคือ นักศึกษาให้ความสำคัญต่อจริยธรรมในขั้นการเขียนโครงร่างการวิจัย และจริยธรรมในการทบทวนวรรณกรรมโดยการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลเพื่อป้องกันปัญหาการลอกเลียนวรรณกรรม (Plagiarism) มากกว่าจริยธรรมในขั้นตอนการทำวิจัยจริงและภายหลังจากการทำวิจัยเสร็จสิ้น ซึ่งพบว่า ประเด็นจริยธรรมที่นักศึกษาให้ความสำคัญน้อย ได้แก่

1.1 ประเด็นเรื่องการรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่างด้วยการทำลายแบบสอบถามหรือลบไฟล์เสียงสัมภาษณ์เมื่อเขียนผลการวิจัยเสร็จแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jungtrakul & Allen (2012) ซึ่งพบว่า วิทยานิพนธ์ที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพของนักศึกษาไทยสะท้อนให้เห็นว่านักศึกษาดูความเข้าใจและความตระหนักในจริยธรรมการวิจัย

1.2 ประเด็นเรื่องการไม่ส่งบทความวิจัยเรื่องเดียวกันไปเผยแพร่หลายแห่งเพื่อคาดหวังโอกาสในการ

ตีพิมพ์เผยแพร่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนการสอนในวิชาการระเบียบวิธีวิจัยที่ผ่านมา รวมถึงการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ อาจเน้นเรื่องความถูกต้องของระเบียบวิธีวิจัยและการป้องกันปัญหาการลอกเลียนวรรณกรรม มากกว่าจริยธรรมในประเด็นดังกล่าว

2. งานวิจัยนี้พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ผลการเรียน การรับรู้เรื่องการส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย และประสบการณ์การเรียนรู้จริยธรรมการวิจัย โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาได้ร้อยละ 48.7 ซึ่งอภิปรายผลตามแต่ละปัจจัยได้ดังนี้

2.1 ผลการเรียน จากข้อค้นพบว่า การที่นักศึกษามีผลการเรียนสูงจะส่งผลให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ มีความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาที่มีผลการเรียนสูงนั้นเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองในการเรียน ซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทำวิจัย รวมถึงตระหนักหรือมีความรับผิดชอบต่อการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ในแต่ละขั้นตอนด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดประทุพติผิดหลักจริยธรรมการวิจัย ข้อค้นพบนี้มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Abdolmohammadi & Baker (2007) ซึ่งพบว่า นักศึกษาที่มีผลการเรียนสูง มีจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาที่มีผลการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังเห็นได้จากนักศึกษาที่มีผลการเรียนสูงจะคัดลอกผลงานของผู้อื่นในระดับต่ำ

2.2 การรับรู้เรื่องการส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย จากข้อค้นพบว่า ความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาเป็นผลมาจากการที่นักศึกษารับรู้เรื่องการส่งเสริมจริยธรรมการวิจัยจากภาควิชา/คณะ/มหาวิทยาลัยในรูปแบบต่างๆ เช่น การรับรู้เรื่องนโยบาย

การส่งเสริมการทำวิทยานิพนธ์อย่างมีจริยธรรม และการรับรู้ถึงการผลิตผลงานวิจัยของคณาจารย์ในสถาบันการศึกษาที่ยึดหลักจริยธรรมการวิจัย ซึ่งอารี ตันท์เจริญรัตน์ (2554, หน้า 220) อธิบายว่า สถาบันการศึกษาสามารถพัฒนาหรือส่งเสริมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนได้โดยผ่านรูปแบบต่างๆ เช่น การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้สอน ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Fisher, et al. (2009) ที่พบว่า การรับรู้ถึงนโยบายจริยธรรมการวิจัยของภาควิชา และการรับรู้ถึงพฤติกรรมกรยึดหลักจริยธรรมการวิจัยของอาจารย์ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

2.3 ประสบการณ์การเรียนรู้จริยธรรมการวิจัย จากข้อค้นพบว่า ความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาเป็นผลมาจากการที่นักศึกษาได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จริยธรรมการวิจัยทางตรง เช่น การเข้ารับการฝึกอบรม การเรียนรู้ในชั้นเรียน และการได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ทั้งนี้เป็นไปตามแนวคิดของ อารี ตันท์เจริญรัตน์ (2554) ซึ่งอธิบายว่าการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางจริยธรรมนั้นทำได้โดยการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการสอดแทรกปลูกฝังจริยธรรมในรายวิชา ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ El-Dessouky, et al. (2011) ซึ่งพบว่า ประสบการณ์การฝึกอบรมจริยธรรมส่งผลต่อจริยธรรมการวิจัย โดยผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมจริยธรรมมาก่อนจะยึดหลักหรือคุ้นเคยกับหลักจริยธรรมการวิจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับ Fisher, et al. (2009) พบว่า ประสบการณ์การเรียนรู้และฝึกอบรมจริยธรรม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และยังสอดคล้องกับ Lofstrom (2012) ซึ่งพบว่า กระบวนการขัดเกลาหรือการเรียนรู้จริยธรรมการวิจัยจากมหาวิทยาลัย เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษา

3. งานวิจัยนี้พบว่า ปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา แม้ว่าปัจจัยทั้งสามนี้จะมีอิทธิพลต่อจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาในบริบทของต่างประเทศตามที่ผู้วิจัยได้ทบทวนมา (Becker &

Ulstad, 2007; Choudhury, et al., 2012; Lofstrom, 2012) แต่การที่ตัวแปรเหล่านี้ไม่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาไทย สะท้อนให้เห็นว่า การที่นักศึกษาจะมีความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ดังเห็นได้จากปัจจัยด้านการรับรู้เรื่องการส่งเสริมจริยธรรมการวิจัยจากสถาบันการศึกษา และประสบการณ์การเรียนรู้จริยธรรมการวิจัยจากสถาบันการศึกษา ซึ่งข้อค้นพบนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยในบริบทของไทย (ธิตชัย โสถิตวีรณ, 2553) ที่พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอายุหรือชั้นปีที่กำลังศึกษาแตกต่างกัน มีจริยธรรมการวิจัยไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อการนำไปใช้

1.1 จากข้อค้นพบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ มีความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยขั้นหลังดำเนินงานวิจัยต่ำกว่าขั้นตอนอื่น โดยเฉพาะในประเด็นจริยธรรมการเขียนบทความวิจัยเพื่อส่งตีพิมพ์เผยแพร่ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรมในด้านการเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ให้มากขึ้น

1.2 จากข้อค้นพบว่า การรับรู้เรื่องการส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย และประสบการณ์การเรียนรู้จริยธรรมการวิจัยทางตรงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ ดังนั้น ภาควิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย จึงควรส่งเสริมและจัดประสบการณ์ให้แก่นักศึกษาในรูปแบบต่างๆ ดังนี้ 1.2.1) การประกาศนโยบายจริยธรรมการวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์อย่างเป็นรูปธรรม และการส่งเสริมให้คณาจารย์ยึดหลักจริยธรรมการวิจัยเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่นักศึกษา 1.2.2) การจัดอบรมให้ความรู้เรื่องจริยธรรมการวิจัยแก่นักศึกษาในขั้นตอนต่างๆ ของการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ตั้งแต่ขั้นก่อนดำเนินงานวิจัย ขึ้นระหว่างดำเนินงานวิจัย และขั้นหลังดำเนินงานวิจัย รวมถึงการสอดแทรกเนื้อหาจริยธรรมการวิจัยในรายวิชาต่างๆ

2. ข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาจริยธรรมการวิจัยของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาวิชาอื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย ให้เหมาะสมกับนักศึกษาในแต่ละสาขาวิชา

2.2 ควรทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนารูปแบบ การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรมการวิจัยให้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณโครงการพัฒนาศักยภาพนักวิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (DPU Talent Program) สำหรับการให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยจนสำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- ชาย โพธิ์สิตา. (2547). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ธัญญา โสดีติวรรณ. (2553). *ปัจจัยที่มีผลต่อจรรยาบรรณนักวิจัยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสถาบันอุดมศึกษา เอกชน*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก.
- บุปผา ศิริรัศมี. (2548). จริยธรรมกับการวิจัย. ใน เบญจมา ยอดดำเนิน-แอ๊ดติคจ์ และคณะ (บรรณาธิการ), *การศึกษาเชิงคุณภาพ: เทคนิคการวิจัยภาคสนาม* (หน้า 369-380). นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เบญจมา ยอดดำเนิน-แอ๊ดติคจ์. (2553). ประเด็นจริยธรรมการวิจัยในคนทางด้านสังคมศาสตร์. *วิทยาสารเกษตรศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์*, 31(2), 290-301.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ ฉัตรภรณ์. (2549). *การออกแบบการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สภาวิจัยแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *จรรยาบรรณนักวิจัยและแนวทางปฏิบัติ*, สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2556, จาก <http://www.riclib.nrct.go.th/ebook/Researcher%20Ethics%20Thai.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2554). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2553*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2555). *จรรยาวิชาชีพอิจัยและแนวทางปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารี ดันท์เจริญรัตน์. (2554). การส่งเสริมจริยธรรมให้นักเรียน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 13(1), 207-224.

Abdolmohammadi, M. J. & Baker, C. R. (2007). The Relationship between Moral Reasoning and Plagiarism in Accounting Courses: A Replication Study. *Issues in Accounting Education*, 22(1), 45-56.

Becker, D. A. & Ulstad, I. (2007). Gender Differences in Student Ethics: Are Females Really More Ethical?, *Plagiarism: Cross Disciplinary Studies in Plagiarism, Fabrication, and Falsification*, 2007(2), 77-91.

Choudhury, D., et al. (2012). The Impact of Social and Demographic Variables on Ethical Decision Making: Exploratory Study, *International Journal of Business and Public Administration*, 9(3), 126-144.

- El-Dessouky, H. F. et al. (2011). Knowledge, Awareness, and Attitudes about Research Ethics among Dental Faculty in the Middle East: A Pilot Study, *International Journal of Dentistry*, 2011, 1-13.
- Fisher, C. B., et al. (2009). Graduate Socialization in the Responsible Conduct of Research: A National Survey on the Research Ethics Training Experiences of Psychology Doctoral Students, *Ethics & Behavior*, 19(6), 496-518.
- Joungtrakul, J. & Allen, B. M. (2012). Research Ethics: A Comparative Study of Qualitative Doctoral Dissertations Submitted to Universities in Thailand and the USA. *Science Journal of Business Management*, 2012(2), 1-11.
- Lofstrom, E. (2012). Students' Ethical Awareness and Conceptions of Research Ethics, *Ethics & Behavior*, 22(5), 349-361.